

Franciji, vendar njene ugotovitve morda laže pomagajo postaviti v ospredje nekatere zakonitosti v novem romanu, ki jih Jeffersonova ne uvidi ali pa se ji morda zdijo drugotnega pomena. Vsekakor velja, da je njeno delo kljub zanimivi obdelavi del treh avtorjev nepopolna slika novega romana in da tudi njegove poetike ne more podati v širini, ki bi gibanje določila v njegovih temeljih.

Metka Zupančič

THE QUESTION OF TEXTUALITY

Strategies of reading in contemporary american criticism

Ed. by William V. Spanos, Paul A. Bové and Daniel O'Hara
Bloomington, Indiana University Press, 1982

Knjiga je pravzaprav izbor besedil s simpozija z izključno ameriško udeležbo, ki je bil v organizaciji revije *boundary 2* že spomladi 1978 na eni izmed ameriških univerz. Ob njej morda ne moremo govoriti o aktualističnem pogledu v trenutno dogajanje na ameriški teoretski sceni (izraz uporabljam zato, ker se uredniki izrecno navezujejo na Foucaultovo misel o današnjem filozofskem mišljenju kot o 'gledališču pantomime z mnogoterimi bežičimi in trenutnimi prizorišči, v katerem slepe geste signalizirajo ena drugi'); lahko pa nas knjiga dovolj kompetentno informira o premikih, do katerih je na tej sceni prišlo dobrih deset let po prvih »okužbah« ameriških teoretikov s sodobnimi evropskimi intelektualnimi diskusijami. Krivdo za okužbo pripisujejo uredniki knjige prvim velikim simpozijem na John Hopkins University, ki so z udeležbo uglednih francoskih avtorjev (Hypolite, Barthes, Lacan, Derrida) v drugi polovici šestdesetih let dodobra prevetrili dotedanjo samozadostnost avtohtonih pogankov teoretske misli. Od tedaj se je dogajanje odvijalo hitro in v širo-

kih zamahih. Pomebno katalizatorsko vlogo v njem so odigrale nekatere revije, poleg *boundary 2* s podnaslovom *a journal of postmodern literature* vsaj še tri: *Critical Inquiry*, *Glyph* in *Diacritics*. Razmah je seveda vključil tudi domačo tradicijo in še zapletel raznolikost in raznorodnost miselnih impulzov, ki so prišli od drugod, tako da tudi skupno ime, za katerim se je ozrlo to dogajanje in ki se je sčasoma z njim v zvezi ustalilo, namreč postmoderna (ali tudi postmodernistična) misel oz. teorija (Postmodern Criticism), seveda ni nič drugega kot skupna oznaka za nadvse disperzno, diskontinuirano, fragmentarno, skratka docela neenotno »stanje« oz. »gibanje« z eno samo res skupno značilnostjo. Ta pa je v tem, da se takšna disperznost, partikularnost in fragmentarnost prizna za prednost, za edino možno in zato hkrati nujno lastnost postmodernega mišljenja, ki ne zapada iluzorni in mistificirajoči ter totalizirajoči Enosti, Enotnosti, Identiteti, Celoti itd. Izbrano gradivo resda ni reprezentativen prikaz celotne palete ameriškega postmodernega teoretiziranja, med avtorji so npr. odsotni Paul de Man, J. Hillis Miller, Geoffrey Hartman, Harold Bloom, Michael Ryan, Barbara Johnson, Christopher Norris, Hayden White, Fredric Jameson in drugi, a večina od njih je vendarle navzoča v posameznih prispevkih prek omemb, navedb in kritičnih komentarjev njihovih del. Kljub temu je knjiga s svojo nedvoumno izpričano seznanjenostjo s strukturalistično in poststrukturalistično problematiko in retoriko dovolj zgovoren presek skozi del tedanje teoretske scene, skozi njeno kritično recepcijo novih idej in njen pluralizem.

Najprej še nekaj splošnih opazk. Prva je ta, da se razpravljalci ne dotikajo le literarnoteoretskih vidikov tekstualnosti kot enega ključnih pojmov novih teoretskih snovanj. Poststrukturalizem je vprašanje tekstualnosti sicer nasledil od formalizma in strukturalizma, vendar je radikaliziral njegove konse-

vence; razširil oz. premestil je njegovo pojavno sfero spričo spoznanja o jezikovni posredovanosti vsakršnega človekovega delovanja in bivanja v svetu, ali po Foucaultu, spričo spoznanja o vpisovanju vseh človekovih dejavnosti in zgodovin kot diskurzivnih dogodkov. Tekst ni več le literarni tekst, temveč postane to vsaka oblika jezikovnega označevanja. Zato je neizogibno postaviti vprašanje tekstualnosti v nekakšno interdisciplinarno osvetljavo in ga zajeti še z drugih, filozofskih, lingvističnih, socioloških in političnih vidikov. Po mnenju urednikov, izraženem v prvem poglavju, je ravno v tem treba videti bistven premik v aktualni teoretski sceni, ki v nasprotju z imanentizmom in ezoterizmom, kakršnega je npr. razvijal New Criticism, razširja območje poststrukturalistične kritike in teorije tekstualnosti tudi na probleme moči, družbe in zgodovine. Obenem je zato neizogibno, da je področje, v katerega se knjiga umešča, v podnaslovu opredeljeno kot sodobna ameriška kritika oz. teorija in ne, kot bi mogoče pričakovali, literary criticism, tj. literarna kritika, teorija oz. literarna veda (kakor se običajno, odvisno sicer od konteksta, sloveni ta termin).

Naslednja pripomba zadeva vire, izvor osnovnih teoretskih izhodišč. V uvodu so kot temeljni avtorji navedeni: Vico, Marx, Kierkegaard, Heidegger, Saussure, nato pa še Bataille, Gramsci, Althusser, Ricoeur, Lacan, Foucault in Derrida, toda očitno sta za veliko večino razpravljalcev daleč najpomembnejša ravno zadnja dva, Foucault in Derrida. Foucault je važen zaradi epistemološke problematike in zaradi svoje kritike abstraktnega humanizma kot privilegirane ideološkega konstrukta, ki ne ustreza razsrediščenosti subjekta, poptopljenega v vseprežemajoči neprekinjeni tok diskurza, in ki spregleduje hegemonijo diskurza nad subjektom ter zakriva človekovo semiotično, znakovno bit. Derrida pa je dal s svojim decentriranjem (razsrediščenjem) nekate-

rih ključnih miselnih vozlišč v tradiciji zahodnoevropskega logocentričnega filozofskega oz. metafizičnega mišljenja svojim naslednikom nekakšen metodični zgled za decentriranje, ali še z drugo besedo, za dekonstruiranje oz. dekonstrukcijo neutemeljenega hierarhiziranja pojmov. Le-ti so zaradi specifične narave jezika, ki po ugotovitvah strukturalne lingvistike obstaja le v razlikah, nemožne fiksacije in je njihov edini temelj jezik sam. Pomenjanje je namreč možno le na osnovi cele mreže razlik, zato sproži vsak poskus določitve nekega pojma premik cele mreže razlik in ne pričakovanega stika z iskanim pomenim, pojem pa vsebuje vsakokrat sledi drugih pojmov. V luči teh spoznanj je s kritično analizo vsakršnega pojav metafizičnega subsumiranja pojmov mogoče pokazati kot nekonsistenten antropo-, logo-, fono-, evropo- ali še drugačen »centrizem«. Pri naštevanju pomembnih virov je, presemetljivo, izpuščen Nietzsche, a ker je sicer v uvodu in v mnogih prispevkih jasno poudarjena njegova vloga, gre očitno le za spodrselaj; da pa manjka Hegel, ni nikakršno naključje, prej normalen nasledek vplivne Derridajeve kritike Hegla, v razširjeni ameriški optiki pa posledica poststrukturalističnega prizadevanja za premestitev oz. nadomestitev dialektike z diakritiko. Primer za takšno popolno odsotnost »hegllovščine« je celo najbolj levičarsko in marksistično, morda bi morali reči postmarksistično orientirani Edvard W. Said ali pa tudi bolj humanistično nastrojeni Murray Krieger s svojim nezaupanjem v progresivno stopnjevitost heglvske dialektike, ki ga utemlji na problemu metafore.

Končno bi kazalo ob izbranem gradivu premisliti še vprašanje, ali je treba ta del ameriškega postmodernističnega teoretiziranja, ki se v veliki meri inspirira pri Derridaju, čeprav je do njega tudi kritičen, ter se pogosto imenuje oz. ga imenujejo dekonstrukcionizem ali morda bolje dekonstruktivizem, razumeti kot nekakšno »šolo« ali

kot specifično obliko »gibanja«. Narekovaja skušata opozoriti na to, da nobeden od obeh terminov pravzaprav ni povsem ustrezen. Prvi še sploh ne zaradi institucionalno hierarhičnih odnosov, ki jih vedno implicira šola, medtem ko smo tu ravno priča tudi kritiki t. i. »najvišjih avtoritet« (Derridaja in Foucaulta); drugi pa prav tako ne zaradi predpostavke o skupnih ciljih, ki delujejo v gibanju kohezivno na neko skupino. Zakaj ta neustreznost, če pa nekateri znaki vendarle govorijo v prid gibanju? Eden od znakov je npr. snovanje nekakšne enotne frontne linije, ki jo izkazujejo zahteve po razmejitvi, po razločitvi, po ograditvi ne le od že omenjene tradicije New Criticisma, od vpliva pomembnih teoretikov izven tega okvira, kot so L. Trilling, W. A. Wimsatt, N. Fry, J. Frank, R. P. Blackmur idr., temveč tudi od sočasne, konservativne, tradicionalne oz. abstraktno humanistične literarne teorije, katere cvet predstavljajo imena: M. H. Abrams, W. Booth, N. Scott, D. Donaghu, G. Graff. Pomenljiv je tudi izbrani citat iz Nietzschejeve *Volje do moči* na koncu že večkrat omenjenega uvoda podpisanih urednikov revije *boundary 2*, ki razkrinjuje svet in »vse vas, ki hočete odgovor na uganko sveta, za voljo do moči«. Deklarativno razmejevanje lastne teoretske pozicije od vseh ostalih, vlečenje razločevalne črte (*boundary* končno pomeni mejo, ločnico) med svojimi in ostalimi temeljnimi izhodišči, ki je resda normalen spremljevalni pojav ob zamenjavi znanstvene paradigme, je gotovo treba brati tudi kot boj za prostor pod soncem in neprikrito prizadevanje po afirmaciji v ozračju neusmiljene intelektualne konkurence na ameriški teoretski sceni. Kljub temu pa se nekateri avtorji (npr. Culler in Said) kritično opredeljujejo do takšnega, po njihovem prepričanju pretirano pohenostavljajočega gledanja in namigujejo na to, da včasih kar evforična militantnost uredništva revije *boundary 2* ter drugih postmodernističnih revij spregleduje važne

povezave s predhodnimi usmeritvami (npr. Culler, Krieger) ali pozablja, da je pravo kritiko potrebno usmeriti še drugam, predvsem na družbo (npr. Said, ki se, morda iz vpljudnosti do organizatorice simpozija, zadovolji le z omembo ostalih revij). Že tu so torej nekatera važna razhajanja. A poleg tega so, kot rečeno, prispevki s simpozija tudi sicer tako raznoliki, predvsem pa med seboj izdatno kritični, da bi bilo resnično nemogoče govoriti o kakršnikoli enotnosti ali celo uniformnosti gibanja. K specifični dekonstruktivističnega »gibanja« prispeva še dejstvo, da poteka vse dogajanje, kakorkoli že obračamo, in kljub ostri kritiki akademizma skoraj izključno v akademskem okolju-univerz in simpozijev ter univerzitetnih založb – izdajateljic strokovnih del in revij, da so njegovi protagonisti univerzitetni profesorji in da so, vsaj kar se tiče naše publikacije, tisti, ki se kot že omenjeni Said ali Watkins zavzemajo za širši (npr. socialni, politični), ne zgolj akademski horizont delovanja, prej redke izjeme kot (sicer obljubljeno) pravilo. To torej pomeni, da je raba termina sploh možna oz. dopustna le z upoštevanjem različnih pridržkov, ki jih poraja.

Poleg že omenjenih urednikov, ki so napisali uvod, so besedila v knjigi napisali: David B. Allison, Jonathan Arac, Alwin Baum, Homer Obed Brown, Joseph A. Buttigieg, Stephen Crites, Jonathan Culler, Eugenio Donato, Edgar A. Dryden, Neville Dyson-Hudson, Stanley Fish, Joseph F. Graham, Michael Hays, W. Wolfgang Holdheim, David Couzens Hoy, Murray Krieger, Marie-Rose Logan, Daniel O'Hara, Mark Poster, Joseph Riddel, Edward W. Said, George Stade, Dennis Tedlock in Evan Watkins. Skupaj gre torej, če ne štejem uvoda in diskusije med Donatom in Saidom, kar za štiriindvajset besedil. Ob njihovi uvrstitvi je potrebno poudariti še neko posebnost, ki je sicer pri nas nismo vajeni kljub že skoraj ritualnemu sklicevanju na pomen in vlogo dialoga

na naših simpozijih, ali pa je, kakor je navadno razvidno iz objavljenih gradiv, zožena le na diskusijsko izmenjavo mnenj. Ta posebnost je v radikalizirani dialoški, če jo lahko tako imenujem, in funkcionira tako, da so besedila dosledno razvrščena v pare, pri čemer se drugo besedilo običajno manj znanega, še neproslavljenega avtorja vedno nanaša na prvo, podpisano malone brez izjeme z imenom že slovečega pisca več del ter v tem smislu že priznane avtoritete na svojem ožjem strokovnem področju; nanaša se nanj včasih kot nadaljevanje in razvijanje zastavljenih izhodišč, največkrat pa kot obsežen kritični odziv na izražene trditve. Naslednji tekst odpira z novo temo in odgovorom, ki mu sledi, že nov dialoški par, in tako dalje. Vprašanje, ali je omenjena posebnost še en znak poudarjeno ikonoklastičnega dekonstruktivističnega obrata ali pa morda običajna oblika dela na ameriških simpozijih, puščam odprto.

Navzkrižen pretres obravnavanih tem je priložnost za dodatno osvetlitev teze o pluralizmu novih teoretskih teženj. Said se v svojih *Refleksijah o novejši ameriški »levi« literarni teoriji* zavzema za idejo kulturnega materializma (po Raymond Williamsu). Kritiko kulturne hegemonije razširi tudi na tisto smer ameriškega poststrukturalizma, ki intenzivno goji na videz ideološko nevtralnno, rafinirano tekstno interpretacijo (Hillis Miller, Paul de Man), a s tem zahaja v mistificirajoče prepričanje o zgolj tekstualnosti literature. Pri kritiki te smeri se Said opre zlasti na Gramscija. Isto smer kritizira tudi Culler, vendar dokazuje njeno, kot zatrjuje, nesmiselno aprioristično prakticiranje anti-logocentrizma s povsem drugačnih izhodišč, tj. z navezovanjem na Derridaja ter na strukturalizem. Toda Baum, ki mu sledi, v odgovoru izpostavi nekatere pomankljivosti Cullerjevega branja Derridaja in nereflektiranost vloge subjekta v strukturalističnem pojmovanju teksta. Watkins pa skuša v odgovoru Saidu de-

centrirati totalizirajočega govorca z opozorilom na bralca kot (najprej) tihega poslušalca ter še radikalizirati koncept teorije kot politične prakse. Podobno kot Culler, vendar s širše filozofske perspektive, opozarja na poststrukturalistični dolg do formalizma tudi Krieger. Umesti ga v lok razvoja kantovske in novokantovske formalne estetike, a se potem po zgledu te tradicije zavzame za nekakšen obnovljeni kantovski avtonomizem umetnosti in literature, čemur se v odgovoru kritično posmehne Stadel ter se ponorčuje še iz njegovega nasilnega sintetiziranja raznorodnih sestavin in eklekticizma. Donato kritizira koncept reprezentacije in na primerih iz Flauberta, Wilda, Barthesa in drugih dekonstruira evropocentrizem zahodnoevropskega metafizičnega zgodovinskega mišljenja v odnosu do drugih, neevropskih kultur in tradicij, konkretno do japonske. Svojevrstno posebnost predstavlja S. Fish s tekstom z zabavnim naslovom *Kaj je stilistika in zakaj govorijo o njej take grozne stvari* – 2. del. Popolnoma indiferentno do kurantne postretorike oblikuje Fish ob analizi različnih poskusov določitve razmerja med objektivno deskripcijo in interpretacijo teksta v novejših delih s področja stilistike (Fowler, Freeman, Keyser, Epstein) dokazuje za nemožnost koherentne stilistične obdelave tega razmerja. Sklene jih z nekoliko revidirano tezo iz teksta z enakim naslovom (ta je naknadno označen kot prvi del, sicer pa je nastal kot prispevek na znamenitem simpoziju iz leta 1972 v organizaciji English Institute, ki je bil še ves v znamenju ekspanzije strukturalizma v Ameriki, in je objavljen v *Approaches to Poetics*, ed. by S. Chatman, New York – London, 1973): Ne gre le za arbitrarnost razmerja med njima, kot je tedaj trdil, temveč so formalni modeli vedno že produkti interpretiranja in torej aposteriorni glede na v tekst investirani pomen. Toda J. Graham je v odgovoru nezadovoljen s skromnim napredkom te teze od starega spoznanja, da gra-

matika in lingvistika ne zadoščata za razumevanje literature, in – resda dokaj splošno – kritizira Fisho-vo sicer bleščeče »parazitiranje« na drugih teorijah, češ da mimo dokazovanja nekonsistentnosti teh teorij ne ponuja nič novega. Reprezentativen primer kritične navezave na Derridaja v tem zborniku je Allison. Tudi on je nezadovoljen z de Manovo destruktivno imanentno dekonstrukcijo Nietzschejevih del, ki da že vnaprej izvotli tekst in ga izprazni vsakega pomena, ter se namesto tega obrne k Derridajeve-mu projektu afirmativne dekonstrukcije in k njegovemu branju Nietzscheja skozi Heideggerja. Tako oborožen se požene v lov za »žensko« v Nietzschejevem stilu (»žensko« je tu treba razumeti kot Derridajev polemični zasuk znamenite Lacanove izpostavitve Bufonove maksime »Le style c'est l'homme« na začetku *Écrits*), sledi njenemu premikanju in razsejanju skozi različne tekste vseh omenjenih avtorjev in končno natančno razčleni ter dekonstruira tudi Derridajevo dekonstrukcijo psihoanalitičnega falologocentrizma, resnice pri Heideggerju in stila pri Nietzscheju. Tudi Tedlock lovi Derridaja z njegovim lastnim orožjem in skuša pokazati skriti logocentrizem Derridajeve kritike fonocentrizma, privilegiranje pisanja v odnosu do ustnega govora in govorjenja. Brownov prispevek jemlje v pretres R. P. Warrenja in druge predstavnike New Criticisma, Riddel pa skuša na primerih pomembnih ameriških modernističnih avtorjev decentrirati projekt nekakšne avtohtone ameriške poetike. Tudi Holdheim govori o ameriški literarni vedi, razčlenjuje vpliv in razdelavo Worringerjeve teorije v spacializacijski teoriji Josepha Franka, opozori na njeno neupravičeno privilegiranje prostora na škodo časa in razširi okvir svojega razpravljanja še na splošna hermenevtična vprašanja in probleme razumevanja literarnih del. Buttigieg v odgovoru Holdheimu očita zavzemanje za celostno razumevanje literarnega dela, češ da

gre pri tem za zastareli organicizem, pri čemer se tesneje opre na W. Spanosa, avtorja knjige o Worringerjevem vplivu na New Criticism in hkrati dobrega poznavalca Heideggerja. Prispevek zgodovinarja M. Posterja o Baudrillardu se neposredno ne ukvarja niti z literaturo niti z literarno vedo, a resnično široko zastavljeni tematski okvir pričujoče publikacije mu seveda ne more odreči gostoljubja. Gre pravzaprav za zgoščen prikaz Baudrillardovih del z bežnim poskusom kritike neizdelanosti ključnega koncepta – modusa označevanja – na koncu, zato ni presenetljivo, da skuša Hays v odgovoru razširiti in poglobiti to kritiko z marksističnega vidika, s sklicevanjem (ki precej bolj preseneča) na H. Lefebvra.

Na koncu, čeprav prezgodnjem, da bi bilo mogoče izluščiti ali razčleniti vse teme in upoštevati prav vse avtorje, lahko sklenem z naslednjima bežnima ugotovitvama. Ni dvoma, da je sklicevanje urednikov na epistemološko načelo ponavljanja in na načelo rekurence, tj. na načelo o razvoju znanosti kot o neizogibnem hkratnem vračanju k začetnim, prvotnim vprašanjem konstituiranja te znanosti, kajpada poskus zarisa osnovnih metodoloških prijemov, ne pa posreden odgovor na morebitne pomisleke o epigonstvu poststrukturalističnega razmaha v Ameriki oz. postmodernistične teorije in literarne vede. A o tem, da je bil pravi namen publikacije ovreči ravno takšne pomisleke in se plodno navezati na nove teoretske pobude, seveda prav tako ni mogoče dvomiti. Odprto ostaja le vprašanje o uspehu. Kot že rečeno, predstavlja za večino razpravljalcev temeljno zarezo in torej osrednje mesto vnovičnega vračanja Derridajeve izpostavitve nepremostljive razlike oz. razcepa med smislom in bitjo znotraj logocentrističnega zahodnoevropskega metafizičnega mišljenja, seveda z neizogibno referenco na Heideggerja in ostale filozofe, ki jih le-ta implicira. Toda v tej perspektivi se mnogim od njih vsa tradicija

tega mišljenja vzvratno zarisuje izredno selektivno. Poleg že znanih oporišč je malo pritegovanja novih filozofskih virov. Prevladujejo aplikacije po že utečenih in preizkušeni- njih zgledih in mnogo več je nizan- ja novih in novih primerov, ki jih na- vrže prenos na ameriški »teren«, kot zares samostojnega odkrivanja še neznanega, tako da bi bilo sploš- ni očitek o eklekticismu težko do- cela prepričljivo zavrniti, čeprav so postmodernistični teoretiki z različnimi obrati premišljeno in tudi uspešno rehabilitirali mnoge v okvirih znanstvenega oz. teoret- skega mišljenja sicer običajno ne- gativno ovrednotene pojave, kate- gorije in spoznavnoteoretske ope- racije (npr. eklekticism, kontin- gentnost, asociativnost idr.). Ob- enem pa je zbornik opozorilo, da bi bila predstava o nekakšnem tes- nem prilaganju in pokrivanju do- gajanja na ameriški teoretski sceni z valom neokonservativizma, če bi kdorkoli skušal resno vztrajati pri njej, spričo nehomogenosti t. i. der- ridajevskega dekonstruktivizma, a tudi divergentnih aplikacij drugih teoretskih impulzov, vendarle po- enostavljajoča in zato neupraviče- na.

Alenka Koron

Edward W. Said
THE WORLD, THE TEXT AND
THE CRITIC

Cambridge, Mass,
 Harvard University Press, 1983

To delo je morda najizrazitejši primer, s katerim je mogoče pod- robneje ponazoriti upravičenost trditve, da ameriškega postmoder- nega teoretiziranja in dekonstruk- tivizma ne moremo preprosto in brez preostanka izenačiti z neo- konservativizmom, ki sicer ni za- obšel tako imenovanih »humanis- tičnih« ved v Ameriki in tudi kritič- ne recepcije derridajevske in fou- caultovske linije francoskega post- strukturalizma ne. V polemичno za- stavljenih esejih se Said namreč

odkriti in v ameriških razmerah najbrž nadvse pogumno razglaša za marksista, oziroma, kolikor je ta oznaka izgubila svojo izvorno čis- tost, za marksovsko orientiranega kritika navidezne avtonomnosti in sploh vsakršne izoliranosti in ab- strahiranja literature in literarne vede od družbene in zgodovinske dejanskosti. Ali kot pravi sam (str. 5): »Vsak esej v tej knjigi potrjuje povezanost med teksti in eksisten- cialnimi dejanskostmi človekove- ga življenja, politiko, družbami in dogodki.« Iz tega pojmovanja izha- ja zanj bistvena kritika »tekstual- nosti« kot ideološko nevtralnega pojma, ki je po njegovem posledica nereflektiranega širjenja temeljnih Derridajevih in Foucaultovih trdi- tev v ameriški literarni vedi. Takš- na filozofija čiste tekstualnosti, pravi Said, ki na ameriških tleh koincidira z vzponom reaganizma, in je opustila svet zaradi čistih tek- stovnih aporij, s svojimi teoretski- mi virtuoznostmi le zamegljuje družbeno realnost. S podobnimi mislimi je nastopil že v simpozij- skem referatu, objavljenem v *The Question of Textuality*, in če dej- stvu, da je bil njegov prispevek za- gotovo eden najbolj tehtnih, pri- štejemo še, da je bil za svoje delo nagrajen z nagrado Renéja Welle- ka, ki jo podeljuje The American Comparative Literature Association, da suvereno obvladuje široko referenčno polje, da je dobro sez- nanjen z aktualnim ameriškim in evropskim dogajanjem v stroki, da združuje izredno sposobnost sinte- tiziranja s polemično zaostreno kritiko tradicije in sodobnih na- sprotnikov, potem vse naštetu naj- brž dovolj zgovorno priča o tem, da je E. W. Said ena vidnejših osebnosti v sodobni ameriški literarni vedi.

Obsežna knjiga z naslovom *The World, the Text and the Critic*, ki vse- buje dvanajst esejev, nastalih v ob- dobjju 1969–1981 in v glavnem že objavljenih v strokovni periodiki, a za knjižni natis redigiranih in o- premljenih z obsežnim uvodom, sklepom ter kazali, nikakor ni Sai- dovo edino delo. Poleg treh knjig o